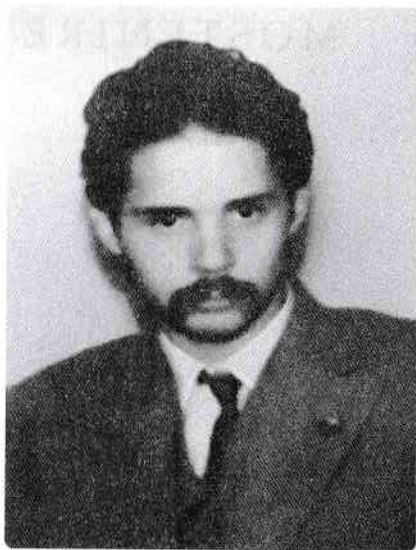

LBRIS

We know
books

1935-1956

Nicolae Labiș

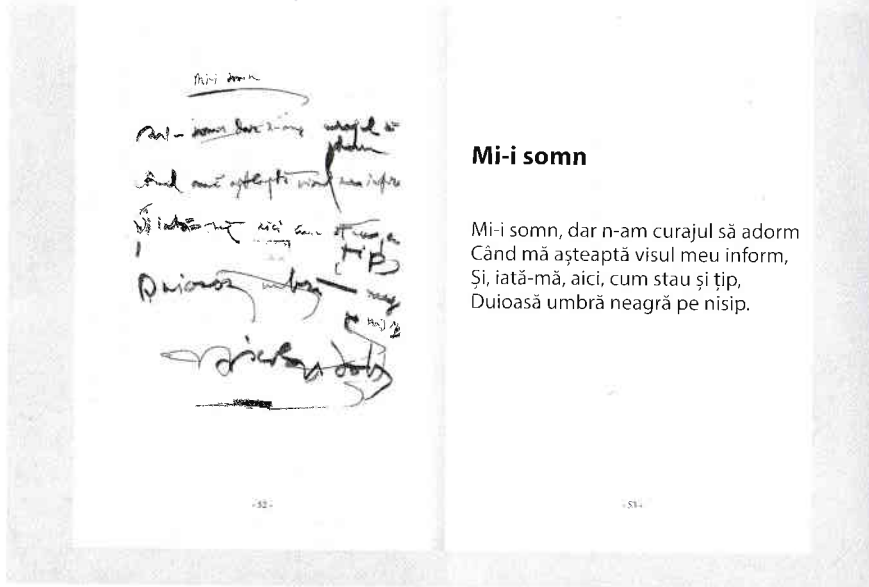
NICOLAE LABIȘ

OPERE

POEZIE

Studiu introductiv de Daniel CRISTEA-ENACHE

Știința

Mi-i somn

Mi-i somn, dar n-am curajul să adorm
 Când mă așteaptă visul meu inform,
 Și, iată-mă, aici, cum stau și țin,
 Duiosă umbră neagră pe nisip.

Manuscrisul poeziei *Mi-i somn*. 2 decembrie 1956. Text descifrat și publicat de Stela Covaci.

Mormântul poetului la Cimitirul Bellu din București

CUPRINS

După șaptezeci de ani (*Daniel Cristea-Enache*) 5
 Tabel cronologic (*Editura*) 18
 Notă asupra ediției (*Editura*) 26

**Din volumul
 PRIMELE IUBIRI
 (1956)**

I. Liliacul timpuriu

Meșterul 28
 Începutul 30
 Zurgălăul 31
 Ion 34
 Blestem 35
 Moartea căprioarei 36
 Râsul 38
 Pământul 39
 Orație de nuntă 40
 Liliacul timpuriu 41

II. Sadoveniene

Mihail Sadoveanu 44
 Rugul din Iași 46
 Cozma Răcoare 48
 Bătrânul pădurar 49

III. Rapsodia pădurii

I. Locuri și întâmplări 51
 II. Descrierea chipurilor 57
 III. Frământarea intimă 67
 Încheiere 75

IV. Primele iubiri 76

Poezia	79
Confesiuni	
Confesiuni	79
Momente biografice	82
Biografie	85
Maturizare	85
Am iubit... ..	86
Fior	87
Umanism	88
Sunt spiritul adâncurilor	89
Destinderi	
Uită-te	89
Tu	90
Și... ..	90
Clonț	90
Gol	91
Am uitat	91
Contemplație	92
Alexandrin	92
Dor	93
Portret	93
Morarul	93
Ceară	94
Cearcăn	95
Toamna	95
Odă Soarelui	
Început de an	95
În zori	97
Scrisoare mamei	98
Creion	99
Dans	100
Logodna	101
Odă Soarelui	101
Odihna lăutarului	102
Intima comedie	
Introducerea	103
Cercul I	104
Beția	105
Epoca	106

Trei subiecte antirăzboinice	
Subiect de baladă	107
Subiect de bocet	108
Subiect de imn	109

Lupta cu inerția	
Omul comun	110
I. Dilema	110
1. O viziune a omului comun	110
2. Omul comun se justifică	112
3. Omul comun despre un fost prieten	113
4. O amintire a omului comun	115
5. Omul comun ia o hotărâre	116
Geneza	118
Baladă	119
Marină	122
Idilă	124
Munca	127
Pierderile	129
Clio	131

Pantheon	
Arthur Rimbaud	133
François Villon	134
Miorița	135

Tânăra gardă	
Vârsta	136
Entuziasm	137
1. Ritm inițial	137
2. Entuziasmul erelor	138
5. Dans ritual	139
7. Noi, nu!	141

Albatrosul ucis	
Albatrosul ucis	141
Sunt douăzeci de ani... ..	142
Epitaf I	143
Epitaf II	143
[„Pasărea cu clonț de rubin...”]	143

Eu	144
1. Zbor	144
2. Popas	145
3. Elan	146
4. Drag	146
Secetă	147
Arșița	147
Poeme din munți	148
Alt ceas trist (I)	149
Dans de odinioară	149
Noapte	151
Lirică	151
Iubirea noastră	152
[Ana-Maria]	153
[„Iubita mea de nicăieri și orișunde”]	154
Privire în viitor	154
Comati	155
Cireșul	156
Pastel	156
Întâlnire de noapte	157
Seara după ploaie, între munți	159
Suha	160
Pășesc prin râul subteran	160
Pastel	161
Cântec pentru despărțirea mea de locuri	162
Ca muntele	162
Tovarășilor mei, poeții tineri	163
Orația anilor ce vin	164
[„Arc sunător...”]	165
[Fragmente]	166
Frunza	167
Veverița	169
Balada pâraielor	170
Secolul XX	173
Bucurie	174
Neliniștea	175
Baladă obișnuită	177
Al tuturor	181
Seara de aramă	181
Pastel obosit	182
Pe obcinele Stănișoarei	182
Cântec de început	184
Vârsta de bronz (I)	187

Sarea pământului	191
Întâlnire cu mama	195
Pastel	195
Obcine	196
Noapte de iarnă	197
A nins în Iași	198
Turnul Goliei	198
Primăvară	199
Vară	200
Toamnă	200
Iarnă	201
[„Numai eu...”]	201
Doină întârziată	202
Florile înălțimii	202
Prietenie	203
Ursoaica	204
Alt ceas trist (II)	205
Bunica	206
Omătul mieilor	207
Ciclul răspunderii	208
Ultimul asalt	211
Înainte de serie	214
Însă	214
Închinare	215
Fulg	216
Cântec de leagăn	217
În refugiu	217
După refugiu	219
Căutătorul de comori	220
Ciutura	222
Dimineață	222
Legătorii de plute	223
Schițe pentru umanism proletar	224
Cântec despre un vis pe pământ	226
Amintiri	227
Despre mine însumi	228
Zorii	228
Cântec ursuz	229
Artă poetică	230
Roman comun	231
Dor căzut	233
Omagiu	234
Acrostih	235
Cântec de cioban	235
Balada lui François	236
Liniște de iarnă	238

După zece ani	239
De aceea	239
Țara	240
Dans	241
Gânduri pentru pescarii din Delta (I-IV)	242
[„Când zimbrii...”]	245
Furtuna	246
Însemnări de primăvară	246
1. Cântec în doi	246
2. În Iași	247
3. Mocirlele	248
4. Plutele	249
5. Odă focului	250
Douăzeci de ani	250
[„Lângă ea...”]	251
Cântecul unui brad	251
Întoarcerea în sat	254
Lui Nicolae Bălcescu	255
Luciei	258
Am douăzeci de ani	260
Luptător în atac	260
Slutul	261
Zâmbetul	264
În mai	265
Nourii	267
Dacă toate astea fi-vor învățate	268
Pe ghiol	269
Ceas greu (I)	270
Ceas greu (II)	270
Drum de primăvară	271
Ecouri de iarnă	271
Primăvară	272
Răspântii	273
Dracul șchiop	274
Vârsta de bronz (II)	276
Ștefăniță-Vodă	281
Ancoră	283
Circ	283
[Eminescienc]	283
[„M-am cufundat în mine...”]	285
[„Când toamna...”]	286
[„Trestie, trestie...”]	286
[„Seara...”]	287
[„Mi-a murit iubirea...”]	287
Am căutat... ..	287
[„Durerea mea...”]	288

Noapte	289
Maria	289
Cântece de răscruce	290
Imn	291
Apa morților	292
Legenda pasiunii defuncte	292
Confesiunile poetului descercăreț	293
Singular și plural	295
Psalm păgân	297
Tui	298
Tinerete	298
Sonetul coșmarului	299
Omul modern	300
NOTE ȘI COMENTARII	301
ICONOGRAFIE	309

Din volumul
PRIMELE IUBIRI
(1956)

I. LILIACUL TIMPURIU

MEȘTERUL

Meșter valah, azi nume de fântână,
Crescut din lutul ce l-ai plămădit
În sprintenă zidire cu trei turle
Și ie dantelată de granit,
Din cântece pierdute până astăzi
Și din puterea visului vânjos
Ai închegat, cu palme bătucite,
Minunea de la Argeș mai în jos.

Un om bărbos ținea o floare albă
În aspre palme, mângâind-o blând...
Căzut în iarbă și secat de vlagă,
O doină tristă îngâna în gând.
Priveai. Și-un dor tulburător te-ncinse
Lui să-i închini nemaivăzut altar,
Să stea pe plaiul aspru, precum floarea
În palme bătucite de plugar.

Visai să vezi sub bolțile rotunde
Și-n fumul pâlpăit de lumânări,

Pe lemnul zugrăvit cu lut și soare
Chipul palmașilor acestei țări.
Înfrigurat de-un singur gând, smulgându-ți
Ca zdrențe vii părerile de rău,
Tu ți-ai strivit sub talpa mănăstirii
Inima ta, tot ce-ai avut al tău.

Dar ți-ai simțit-o renăscând cu larmă
În dangătul de clopot, presimțit
Al veacurilor multe, viitoare,
Tu, Prometeu român, purtând alt mit
Când ridicat pe cea mai-naltă turlă,
Cu glas profetic, domnului despot,
De-ai să mai poți clădi la fel minune,
I-ai dat răspunsul răzvrătit: Mai pot!

Orbind cu pirozeaua de pe cușmă,
Și îndreptând hangerul de la gât,
Domnul țintea profilul pietrei, fraged,
Cu ochi pizmuitor și mohorât.
El jinduia numai a lui să fie
Tot ce-ai putut, plătind din tine, da,
Ca piatra de pe frunte să-i lucească
Rugul unic suit pe jertfa ta.

Când schelele curmate se surpară
Păreai atât de neînvins sub nori,
Încât cu slabe aripi de șindrilă
Ai fi putut spre alte zări să zbori.
Dar dragostea pământului și-a țării
Te-a prăvălit pe câmpul fumuriu,
Ca să țâșnești în veci de veci, fântână,
De jertfă și de cântec pururi viu.

S-a destrămat sub piatră-n mănăstire
Cel ce demult a poruncit ca domn,
Fântâna curge-n brazde și-n ulcioare,
Fără odihnă,

fără uitare,
fără somn.

Bătăile versului am prins a deprinde
Nu din cărți, ci din horă, din danț,
Rimele, din bocete și colinde,
Din doinele seara cântate pe șanț.

M-am născut iarna, la Sfântul Andrei,
Când vântu-n amurg șuiera prin ogradă.
Munții ardeau în polei și lumini,
Lupii spulberau scânteii din zăpadă.

Am strâns sănătate din cremenea neagră,
Din vâna de bou, țâșnind încordat,
Și bătrânii din sat când muriră,
Toate iubirile moștenire mi-au dat.

Eu mă scăldam prin pâraie cu ochii deschiși,
Era o apă de cleștar și de stele –
Pești alburii, pâlپând ca-ntr-un vis,
Lunecau lângă genele mele.

Ori prin munții cu iarba-ntomnată pe creastă
Ascultam țărâitul de greier bolnav;
Gonind pe-un cer de-ntunecare vastă,
Nouri scămoși în spinări purtau frigul jilav.

Însemnam cu uimire pe-un petic de foaie
Cum scapără ceru-n băltoace întors,
Cum după munții ursuzi, după ploaie,
Fuioare de aburi s-au tors.

Pe-atunci te-nvățam, țara mea, te-nvățam
Cu copaci și cu cer, cu palmaș și cu vită,
Cu luna lividă sticlind în spărtura de geam
Și cu gura uscată de foame ca piatra trăsniță.

Au vuit arămurile în clopotniță, sus,
Și ca un vânt trecu prin sat mobilizarea.
Primenit în haine noi, tata la război s-a dus
Și la-nghițit albă și veștedă zarea.

Cu ochii ațintiți pe geamul spart,
Mama rămase mută, ca de fier;
Eu mă uitam în lături, iar soru-mea cea mică
Râdea către păpușă-ntr-un ungher.

Fetele mai mari din sat, cu ochiul stâns,
Jeleau după flăcării duși departe
Și mă rugau, înăbușite-n plâns,
Să le-nsăilez spre dâșșii câte-o carte.

Scriam acolo eu de frunze verzi,
De jale și de câte și mai câte,
Și dorul către tata cu dorul fetelor
Se împletea în stihuri mohorâte.

Bătăile versului am prins a deprinde
Nu din cărți, ci la horă, din danț.
Rimele, din bocete și colinde,
Din doinele seara cântate pe șanț.

Din zbugiumul de mamă-năbușit,
Și-al fetelor care uitau ce-i hora,
Pătrunse trist de dorul acelora
Ce din războaie nu au mai venit.

1955

ZURGĂLĂUL

Fulgi uriași deasupra țării cad,
Pe băragane vânturile țipă.
Somn neclintit de iarbă și de brad
Învăluiește munții sub aripă.
Cu clinchete zglobii din dunga văii
Răsună zurgălăii argintii;
S-apropie de geamuri zurgălăii
Certându-se cu glasuri de copii.
Întregi, întinderile țării mele
De sunete voioase se cuprind
Și împletește glasuri subțirele
Acest șăgalnic, așteptat colind...

Târziu, când zarea-n zori sticlea brumată,
Un zurgălău mai răsuna stingher,
Poate-un copil întârziat de ceată
Și-mpleticit printre nămeți, prin ger,
Suna c-o nefirească dăruire
Împrăștiindu-și clinchetele-n stol...
Păлинд, cuprins de-o veche amintire,
Am stat cu ochii duși pe geam, în gol.

– Eram firav, parcă bătut de vânt,
Iar tata dus în marșul surd, de chin,
Poate-n tranșeu, ori poate în mormânt,
Oricum departe, în pământ străin.
De groaza avioanelor, prin sate,
S-au tras peste ferestre foi de cort.
Orbeau ferestrele întunecate
Ca într-un sat de multă vreme mort.

O cetină c-un fir de lumânare
Și c-o mărgică smulsă din suman
Vestea că, pe vântoase reci, călare,
Din viața noastră-a mai trecut un an.
Zăvozii nu lătrau în bătătură,
Ci scheunau cu vântul pe sub uși.
Flăcării nu mai ajungeau să ure
Pe la ferești, de unde erau duși.

Plutea încremenită o tăcere...
Nici urători, nici câini, nimic, pustiu,
Când, deodată, ca o adiere,
Cu glas scâncit, tremurător și viu,
S-a auzit un zurgălău cum sună
Îndepărtat, cum sună subțirel,
De parcă nopții ar fi vrut să-i spună
Durerile știute doar de el.

Se auzea de undeva, din vale,
Și vântul-l îneca în răbufniri.
Parcă plângea încet metalul, moale,
În palmele-nghețate și subțiri.
Și mama sta așa cu fața udă,

Cu gândul dus la tata, ascultând...
De unde-i el, nu poate să audă
Și poate nu va auzi nicicând,
Că poate-acolo, în această clipă,
Învăluită-n viscol uriaș,
Vreo pasăre de noapte, rece, țipă
Lângă bocancii aspri de ostaș...

Am ascultat până spre dimineată
Cu fruntea rezemată de ușor
Și mama și-a dus palmele la față
Și mi-a părut că râde-ncetișor.
Îl auzeam la geamuri și la ușă,
Afară, undeva în infinit...
Cutremurat de friguri și de tusă,
În clinchetele lui am adormit.

.....
E Anul Nou. Știm noi ce mâine fi-va
Și ce-o să mai aducă anul nou?
Un zurgălău stingher din nou porni-va
Prin sate durerosul lui ecou?

Voi, oameni ai pământului, uitarea
S-a așternut pe sânge, scrum și fier?
N-ați cunoscut ce-nseamnă așteptarea
Și ce înseamnă-un zurgălău stingher?

– Am cunoscut cu toți durerea ce e.
Avem la masă câte-un scaun gol.
Să n-aibă somn și-n tihnă să nu steie
Ei, alchimiștii noului pârjol!

Nicicând noi nu vom îngrășa ogoare
Așa cum ei ne văd în visul lor,
Prin bălării de foc, nimicitoare,
Sub pălării de foc nimicitor.

Sculați, voi, boieri mari, s-arată zorii,
Voci tragice pe vânturi se aprind.
Treziiți-vă, vă vin colindătorii,
Acuzatorul, asprul lor colind.

Când s-a întors din lupte cu iz de fum în gură,
Arat era ogorul – cumplită arătură –
Râniseră țărâna obuzele, cu gropi.
Și plopii de pe haturi, tremurătorii plopi,
Uscați și frânți la mijloc, păreau că vor să beie,
Cu fruntea răsturnată pe margini de tranșee,
O drojdie de apă murdară și stătută...
Sub soare era coaptă recolta de cucută.

Războiu-i mistuise tot ce-avusese viu.
I-a înfundat părinții în neguri și-n sicriu.
I-a supt cu-a despărțirii prăpastie adâncă
Întâia lui iubire nempărțășită încă.
Acum vedea ogorul mușcat de negri dinți,
Că-i schilod și ogorul rămas de la părinți.

Deasupra, primăvara rotea în roiuri, fluturi.
Se întorceau cocorii din sudice ținuturi,
Fierbea sub brazdă seva și se urca durută
În țevile tulpinii vrăjmașă de cucută;
O adiere udă, amețitoare, prinse
Deodată să deștepte din ierburi șoapte stinse,
Și glia năpădită de schije și otravă
Gemea ca o iubită rănită și bolnavă...
Lui îi venea în brațe cu milă să o strângă
Și ca-n copilărie încetișor să plângă.

Dezmeticit, spre seară, c-un zâmbet dur pe buze
A îngropat cu ură mormane de obuze,
A netezit pământul cărând țărână-n spate,
Redându-i sănătatea din plina-i sănătate.

În pâclele lăptoase lumina se topea...
El pletele-și mișcase trufaș, a primăvară,
Și-o lele de vântoasă din când în când fura
Sămânța de lumină ce-i scăpăra-n țigară...

1955

BLESTEM

Nicicând durerea-n timp nu se îngroapă.
La Mărășești, sub ploaia ca un plâns,
În șanțul plin cu sânge și cu apă,
Bunicul meu privirile și-a stâns.
Vestit-au surda-i trecere în moarte
Obuzele nemțești cu foc păgân,
Și foc păgân și schije iuți și sparte
I-au înfundat obuzele-n plămân.

Pe câmpul Turzii, pârjolit de sete,
Reînverzit de trupuri de soldați,
Lăsat-a tata-n sunet de trompetă
Puterea bărbătească-a unui braț.
Eu n-am să uit scrisoarea lui vreodată,
Parcă și-acum în palme o mai strâng –
Scrisoarea lui cu slova tremurată,
Ce-a scris-o în spital cu brațul stâng!

Sânge la fel cu sângele ce bate
În tâmpla mea, pe câmp de luptă-a curs –
A curs prin brațul zdrențuit al tatii,
Prin inima bunicului a curs,
Și-a fumegat apoi sub bolți de zare
Fum alb, bogat, cu pâlpâit contur,
Ce s-a-mpletit pe cer cu fumul mare
Zbucnit din Maidanek și Oradour.

Amanți ai morții, cunoscut vi-i vouă
Că tata are încă-un braț întreg,
Că tefere mi-s mâinile-amândouă
Și gândurile mele înțeleg.
Vi-i cunoscut – Germania mai are
Destui copii născuți spre a trăi.
Doriți distrugerea îngrozitoare,
Pământu-n plâns și-n scrum a-l potopi.

Eu vă blestem în numele durerii
Ce-a ros în noi cu asprii ei acizi;
Vă palmuiască mâncile goale,
Zbătute-n vânt, a mii de invalizi,
Bucatele vă sângereze-n gură
Și groaza să vă ciocănească-n uși!
Să vă frământă visele, cu ură,
Scheletele flăcăilor răpuși!

Eu vă blestem în numele vieții
Pe care-o ducem demni și îndârjiți:
Să nu puteți să râdeți, nici să plângeți,
Să nu puteți urî, să nu iubiți!
Să n-aveți, noapte și nici zi cu soare,
Să n-auziți, nici să roștiți cuvânt,
Să duceți traiul pulberii hoinare
Și-al nourilor fugăriți de vânt!

Când peste nepăsarea gropii voastre
Uitarea-și va așterne sur zăbun,
Abia atunci au să se ostoiască
Mâniile blestemului ce-l spun!

MOARTEA CĂPRIOAREI

Seceta a ucis orice boare de vânt.
Soarele s-a topit și a curs pe pământ.
A rămas cerul fierbinte și gol.
Ciuturile scot din fântână nămol.
Peste păduri tot mai des focuri, focuri
Dansează sălbătice, satanice jocuri.

Mă iau după tata la deal printre târșuri,
Și brazii mă zgârie, răi și uscați.
Pornim amândoi vânătoarea de capre,
Vânătoarea foametei, în munții Carpați.
Setea mă năruie. Fierbe pe piatră
Firul de apă prelins din cișmea.
Tâmpla apasă pe umăr. Pășesc ca pe-o altă
Planetă, imensă, străină și grea.

Așteptăm într-un loc unde încă mai sună,
Din strunele undelor line, izvoarele.
Când va scăpăta soarele, când va licări luna,
Aici vor veni în șirag să se-adape
Una câte una căprioarele.

Spun tatii că mi-i sete și-mi face semn să tac.
Amețitoare apă, ce limpede te clatini!
Mă simt legat prin sete de vietatea care va muri
La ceas oprit de lege și de datini.

Cu foșnet veștejit răsuflă valea.
Ce-ngrozitoare înserare plutește-n univers!
Pe zare curge sânge și pieptul mi-i roșu, de parcă
Mâinile pline de sânge pe piept mi le-am șters.

Ca pe-un altar ard ferigi cu flăcări vineții,
Și stelele uimite clipiră printre ele.
Vai, cum aș vrea să nu mai vii, să nu mai vii,
Frumoasă jertfă a pădurii mele!

Ea s-arătă săltând și se opri
Privind în jur c-un fel de teamă,
Și nările-i subțiri înfiorară apa
Cu cercuri lunecoase de aramă.

Sticlea în ochii-i umezi ceva nelămurit,
Știam că va muri și c-o s-o doară.
Mi se părea că retrăiesc un mit
Cu fata prefăcută-n căprioară.
De sus, lumina palidă, lunară,
Cernea pe blana-i caldă flori stinse de cireș.
Vai, cum doream ca pentru-ntâia oară
Bătaia puștii tatii să dea greș!

Dar văile vuiră. Căzută în genunchi,
Își ridicase capul, îl clătină spre stele,
Îl prăvăli apoi, stârnind pe apă
Fugare roiuri negre de mărgele.
O pasăre albastră zvâcnise dintre ramuri,
Și viața căprioarei spre zările târzii
Zburase lin, cu țipăt, ca păsările toamna